

УДК 008

Віктор Рябокляч

ПРОБЛЕМА СПІВВІДНОШЕННЯ ЛОКАЛЬНИХ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ІДЕНТИЧНОСТЕЙ

Досліджено співвідношення локальних та глобальних ідентичностей в контексті сучасних глобалізаційних процесів та культурної інтеграції.

Ключові слова: глобалізація, локальна ідентичність, глобальна ідентичність, культурна інтеграція

V. Ryaboklach. The problem of relation between local and global identities

Author investigates the relations between local and cultural identities in context of modern processes of globalization and cultural integrity.

Key words: globalization, local identity, global identity, cultural integrity

В. Рябокляч. Проблема соотношения локальных и глобальных идентичностей

Исследовано соотношение локальных и глобальных идентичностей в контексте современных глобализационных процессов и культурной интеграции.

Ключевые слова: глобализация, локальная идентичность, глобальная идентичность, культурная интеграция.

Діалог взагалі, а особливо діалог культур, передбачає паритетність, визнання рівноцінності, рівнозначності усіх сторін, включених у цей процес. У будь-якому випадку, мають бути найбільш значимі положення, які дозволяють визнати рівність. Можливо, такими положеннями розглядаються дотримання Декалогу, певних звичаїв, традицій, заборон. Але чому тоді діалог легко переходить у суперництво, конфлікт? Взаємообмін перетворюється в елементарне загарбання, адже культурні надбання суперника виявляються привабливими настільки, що виникає дія насильницького присвоєння здобутків та знищення колективного їх власника і ви-

робника. Щоправда, сам власник оголошується не достойним, щоб володіти подібним надбанням.

Було б легко списати подібне на тоталітарні та посттоталітарні режими, агресивність яких спрямована як на власне населення, так і на інші країни. Але як бути з демократично розвинутими країнами, які теж спрямовують значні зусилля не на захист своїх здобутків, а на привласнення чужих? Плюрастичність розвитку, яка до певної міри покликана зняти напругу зіткнень, конфліктів, дозволяє розширювати межі діяльності, виявляється, такою ж мірою утримує зіткнення культур, перетворення діалогу на подавлення. Навіть самі назви поширених теорій розвитку культури утримують в собі ворожнечість, агресивність: “культурне запізнення”, “культурний релятивізм”. Підкреслюються такі риси, як меншвартість, творча нездатність, замкнутість, яка робить культуру певного суспільства не зрозумілою, відділеною, а отже чужою, ворожою. Справа, звичайно, не в назвах, а в тому, що є неприховане прагнення відсторонитись від загального процесу, до певної міри виправдати владну бездіяльність і водночас підкреслити велич “культурного випередження” чи “культурної відповідності”. Навряд чи є основою діалогу культур подібна самооцінка, як і не доречно критеріям “відповідності” розглядати рівень технічного або фінансового розвитку.

Перевагами глобалізації якраз і розглядались зняття протилежностей, встановлення загальноприйнятих зразків, які однаково сприймалися би і поділялись більшістю. Діалог культур здійснюється через такі провідники, як мова, мистецтво, обмін артефактами, туризм, обмін провідними фахівцями тощо. Проте, вочевидь, цей обмін однобічний і в мовах будь-якого народу, держави легко зустрінемо лінгво-включення англомовні, але потрібно досить напружено пошукати, щоб знайти такі ж включення не російськомовні, а технологічно розвинутих країн – Японії, Нідерланд. Можливо, доречно говорити про певні етапи розгортання діалогу, де навіть однобічне проникнення (мови, образу життя, символів) є необхідним кроком становлення рівнозначності, а не подавленням однієї суперкультури іншою. Адже тоді національна мова досить швидко втрапить своїх носіїв, перетвориться в “регіональну говірку”, якщо точніше, як показує досвід емігрантів, третє покоління з першим спілкуватись буде через перекладача. (Іншими словами, глобалізація може перетворитись на панування однієї культури). Якщо ви-

знати взаємопроникнення етапом діалогу культур, то наступними, мабуть, будуть інтенсифікаційні проникнення на основі ідеологічно обґрунтованого заохочення та свідомого внутрішнього захисту, спрямованого на заохочення розвитку власної суперкультури; поява множинності субкультур, в основу яких будуть покладені не статеві, вікові особливості (наприклад, молодіжна субкультура, гендерна субкультура), а професійні, екологічні та інші спрямування. Їх специфіка буде не в регіональності, а, навпаки, в подоланні регіональних обмежень, встановленні нових об’єднуючих чинників глобального характеру.

Чинниками культурної інтеграції можуть стати будь-які дії, які здатні охопити усе суспільство, можливо, стати символом, навколо якого відбувається цей процес. Добре відомо, наприклад, що робітничий клас в Англії відвоював права на вихідний день, а заповнив його запозиченою аристократичною грою ногами – футболом. Або ж, навпаки, “плебейські” уподобання поділялись аристократичними колами та поступово перетворювались в певне дійство, яке переставало бути примітивним поглинанням пива, а ставало майже освяченим культурно-національним процесом.